

Resume

Natura 2000 område nr. 88 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde

Områdebeskrivelse

Områdets centrale elementer er de store fredede hede- og skovområder ved Nørholm Gods samt Karlsgårde Sø med omgivende naturarealer. Derudover omfatter området Varde Å opstrøms Varde og mindre strækninger af Ansager Å og Grindsted Å med tilstødende eng- og mosearealer.

Den fredede Nørholm Hede er en stor, sammenhængende hede af national betydning. Heden ligger som en mosaik af tørre og våde arealer. I et strøg over heden findes spredte partier med indlandsklitter.

Der er væsentlige forskningsmæssige interesser knyttet til fortsættelse af fri succession på den fredede hede, hvor vegetationsudviklingen har været fulgt gennem ca. 90 år.

Store dele af Nørholm Skov blev for knap 20 år siden fredet som urørt skov. Skoven ligger i et stærkt kuperet terræn på sydskrænten af Varde bakkeø og skoven er gennemskåret af flere bække og kildevæld. Skovnaturtyperne i området er blandt andet bøgeskov på muldbund og 200 år gammel stilk-egeskov samt den prioriterede våde naturtype elle- og askeskov.

Vigtigste naturværdier

Langs nord- og vestsiden af Nørholm Hede findes en række sure overdrevsarealer, der har stor regional betydning for området. I moserne langs Varde Å findes spredte forekomster af mere eller mindre tilgroede rigkær og kildevæld.

Karlsgårde Sø er blandt de største søer i sydvestjylland (85 ha). Søen er dannet ved opstemning og ved tilledning af vand via kanaler fra Varde Å og Holme Å. Karlsgårde Sø er en næringsrig sø, og rummer en varieret bestand af langskudsvegetation. Ved Karlsgårde Sø er der i 2007 observeret vandflagermus og sydflagermus.

Samtlige arter, der indgår i områdets udpegningsgrundlag, er knyttet til vandløbene i området. Varde Å rummer en ynglebestand af snæbel, og derudover findes både en oprindelig laksestamme og bæk-, flod, og havlampret. Flodperlemusling har sit eneste danske levested i Varde Å, senest blev den registreret i 1995. Odder genindvandrede til Varde Å-systemet efter midten af 1990'erne. Området vurderes at være vigtigt som yngleområde og spredningskorridor.

Trusler mod områdets naturværdier

Næringsstofbelastning fra luften med kvælstof overskrider den lave ende af intervallet for alle kortlagte naturtyper. For skovnaturtyperne er den høje ende af tålegrænseintervallerne overskredet for hele arealet, og for hængesæk og tør hede er den høje tålegrænse overskredet for dele af arealerne.

Små spredte forekomster af rigkær langs Varde Å og mindre forekomster af hængesæk på Nørholm Hede er truet af fragmentering. U hensigtsmæssig hydrologi i ådalen påvirker eng- og moserarealer negativt, og medfører enten udtørring eller forsumpning af naturtyperne.

Områdets lysåbne naturtyper er truet af tilgroning med vedplanter og høje urter. Forskningscentret for Skov- og Landskab har fulgt tilgroningen af Nørholm Hede i ca. 90 år, og de vurderer, at der nu er tegn på, at tilgroningsraten for bjergfyr er aftaget, og at en øget bestand af hjortevildt skaber et øget græsningstryk på løvtræbestanden. Bjergfyr er dog stadig udbredt i området, og glansbladet hæg er under spredning.

Hårdhændet grødeskæring udgør en trussel for fiskene på udpegningsgrundlaget.

Forureninger med miljøfremmede stoffer fra det tidligere Grindstedværks produktion findes stadig i sedimentet i Karlsgårde Sø. Kviksølvforureningen vurderes at have været en væsentlig årsag til flodperlemuslingens voldsomme tilbagegang i de seneste årtier.

Målsætning og indsats

Det overordnede mål for området er at sikre god-høj naturtilstand for områdets skov- og lysåbne naturtyper. Forekomsterne af naturtyperne våd hede, bøg på mor, bøg på muld og ege-blandskov i området udgør mere end 5 % af det samlede kortlagte areal af naturtyperne i Danmark, naturtyperne prioriteres derfor højt. Arealer med rigkær sikres ved arealudvidelser. Vandløbets funktion som levested for bl.a. snæblen prioriteres højt.

For de store sammenhængende hedearealer på Nørholm Hede er målet at sikre hedens habitatnaturtyper. Samtidig har de forskningsmæssige undersøgelser på heden en bred europæisk betydning i udviklingen af viden om mulighederne for at sikre naturtyperne på langt sigt – eventuelt også uden plejemæssige indgreb. Hensynet til de fortsatte undersøgelser vil blive afspejlet i både de konkrete målsætninger og i den enkelte planperiodes indsatsprogram.

I dette område er der særlig fokus på at sikre habitatnaturtyperne på Nørholm Hede. Området kan indtil videre ligge urørt, men naturtypernes areal og tilstand følges så tæt, at indsatsen kan ændres ved senere planrevisioner, hvis det vurderes at være nødvendigt for at sikre habitatnaturtyperne. Vandløbene sikres som egnede levesteder for snæbel og flodperlemusling. Fragmenterede forekomster af rigkær udvides og sammenbindes. Der foretages en eftersøgning af flodperlemusling med henblik på at få en status for artens bestandsstørrelse og udbredelse.

Oversigt over de væsentligste virkemidler til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke relevant
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter		X		
Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger		X		
Ekstensiv drift Fx indførelse eller opretholdelse af græsning, høslæt mm.		X		
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)		X		
Reducere forstyrrelser		X		
Forbedring/sikring af levesteder Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder		X		
Sammenkædning af naturarealer Fx ved udlæg af naturarealer til samdrift af mindre og adskilte naturområder.		X		